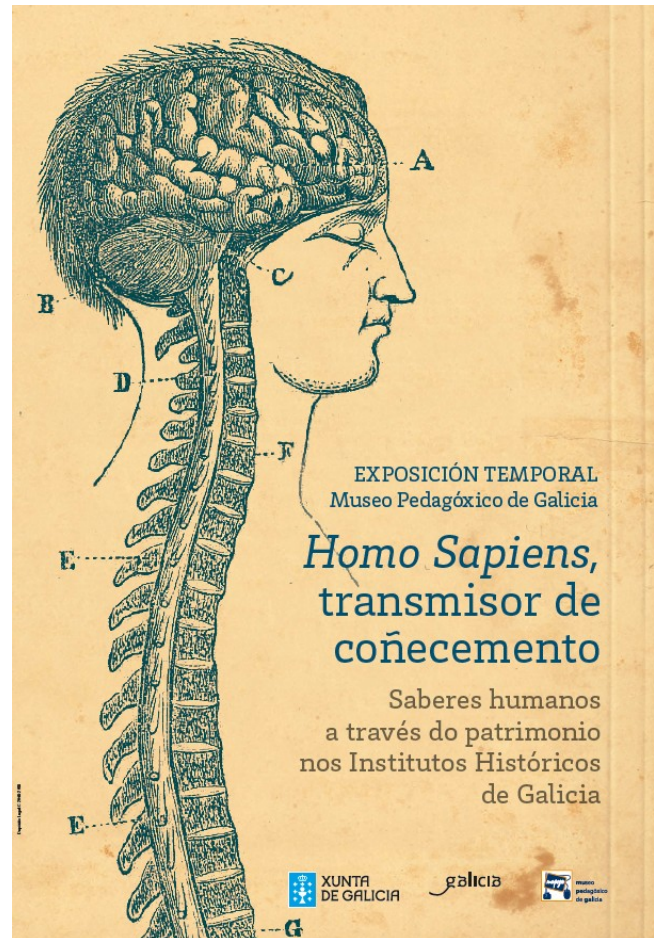

Programación Didáctica

Xustificación

O ano 2018 foi designado como o Ano Europeo do Patrimonio Cultural pola Comisión Europea. En xaneiro dese ano, o Parlamento Europeo iniciou a proposta co obxectivo principal de valorar o patrimonio cultural e dar a coñecer a súa diversidade a todos os niveis.

O Museo Pedagógico de Galicia súmase a esta iniciativa coa exposición “Homo Sapiens, transmisor de coñecemento” coa finalidade dar visibilidade e poñer en valor o patrimonio histórico educativo da nosa comunidade.

Tomando como fío condutor o ser humano como investigador e transmisor de coñecemento, na mostra exhíbense un total de 42 pezas de carácter científico, artístico, didáctico ou simplemente funcional, con valor histórico e que, actualmente, custodian os Institutos Históricos de Galicia.

Neste documento recóllense un conxunto de actividades propostas para realizar antes e despois da visita á exposición, o que permitirá desenvolver o potencial educativo da visita ao museo. As actividades previas teñen unha función fundamentalmente motivadora, mentres que as posteriores permitirán afianzar ou ampliar algún dos contidos xa traballados.

Debido ao carácter interdisciplinar da mostra, dende o Mupega deseñamos unha serie de tarefas que permiten traballar conceptos científicos, matemáticos, lingüísticos, das ciencias sociais,... As tarefas están adaptadas ao nivel educativo e poden modificarse facilmente para adaptarse ás capacidades e necesidades do alumnado.

Obxectivos xerais

- Dar a coñecer e poñer en valor o patrimonio histórico educativo que custodian os Institutos Históricos de Galicia.
- Fomentar o interese e o aprecio polo patrimonio educativo galego a través das pezas presentadas na exposición.
- Fomentar o interese e o aprecio polos museos e o labor de salvagarda e difusión do patrimonio cultural que estes realizan.

Obxectivos relacionados co currículo da educación primaria

A visita ao museo xunto coas actividades previas e posteriores á mesma, contribúen a acadar os seguintes obxectivos da educación primaria (Decreto 105/2014, do 4 de setembro):

- a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo/a, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.

(...)

- e) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a lingua castelá, e desenvolver hábitos de lectura en ambas as linguas.

(...)

- h) Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura, con especial atención aos relacionados e vinculados con Galicia.
 - i) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e da comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.
 - l) Coñecer e valorar os animais máis próximos ao ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.
- (...)
- o) Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, poñendo de relevancia as mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas.

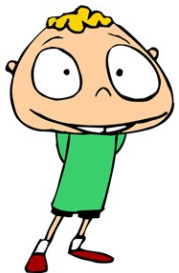
Metodoloxía

No Decreto 105/2014, do 4 de setembro, establécese que a metodoloxía didáctica na etapa de Primaria será fundamentalmente comunicativa, inclusiva, activa e participativa, e dirixida ao logro dos obxectivos e das competencias clave.

As actividades deseñadas permiten traballar máis dunha competencia ao mesmo tempo, o que favorece a adquisición eficaz das mesmas. Por outra banda, cabe sinalar que as tarefas son de moi diversa índole e dificultade o que permite adaptalas facilmente ás necesidades do alumnado e aos distintos ritmos de aprendizaxe. Cabe sinalar tamén que, entre o conxunto de actividades, hai algunha grupal, promovendo así o traballo colaborativo e en equipo. Buscouse ademais aproximar as tarefas a contextos da vida real.

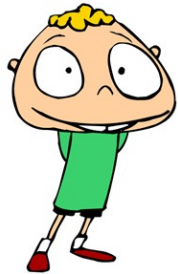
ACTIVIDADES PREVIAS Á VISITA

A realización destas actividades serve de toma de contacto do alumnado coa exposición que van visitar. Teñen ademais unha función motivadora porque na exposición verán pezas coas que xa comezan a traballar previamente. A aprendizaxe será significativa, pois a información de partida permitirá que os coñecementos se afiancen e se amplíen coa visita guiada.

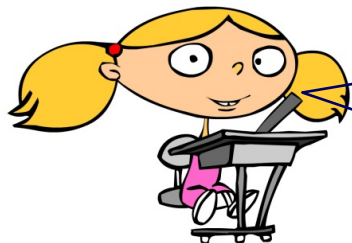

Ola rapaces e rapazas! Son Escoliño e invítovos a vir visitar a nosa exposición temporal. A mostra titúlase “Homo Sapiens, transmisor de coñecemento. Saberes humanos a través do patrimonio nos Institutos Históricos”. Que vos suxire o título? Que credes que ides atopar na exposición?

As pezas que atoparedes na exposición proceden dos edificios das fotografías. Que cres que son e para que cres que se utilizan? Douche unha pista: volve ler o título completo da exposición. Unha vez saibas de que se trata, podes investigar na rede para poder unir con frechas as fotografías coas cidades. Pero, atención! hai dúas cidades ás que non lles corresponde ningunha imaxe.

O ser humano diferénciase do resto dos seres vivos pola súa capacidade de razoar e pensar. O home aprende, estuda, descobre,... e ademais decátase de que esa información debe ser accesible ao resto das persoas como fonte de coñecemento e de aprendizaxe.

Na exposición veredes algúns libros que se escribiron xa hai moito tempo para recoller e difundir a información e o saber daquela época.

Se quixeras buscar información sobre algo, ou resolver algunha dúbida, onde buscarías? Que métodos empregarías? Escribe na columna da esquerda o que farías ti.

Para completar as outras dúas columnas deberás preguntarlle aos teus pais e aos teus avós que é o que facían eles cando eran novos.

Ti

Os teus pais

Os teus avós

O ser humano debe coñecer os seres vivos que o rodean. Iso permitiralle aproveitar os recursos que lle proporciona a natureza.

Na exposición verás pezas que se usaban nos institutos para aprender sobre algúns animais ou plantas. Un exemplo é o modelo de abella que podes ver na imaxe.

Seguro que xa estudaches neste curso ou en cursos pasados sobre os animais autóctonos de Galicia. Elabora unha listaxe con algúns deles. Recorda que Galicia ten moita costa e que no mar tamén hai moita fauna. Serás quen de elaborar unha lista na que non haxa coincidencias cos teus compañeiros.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

Para comprender o mundo e os feitos que nel ocorren, ás veces é preciso facer experimentos, observar, facer conxecturas e comprobar se son certas.

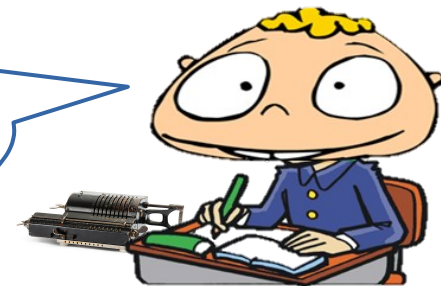
Por exemplo, con este obxecto que teño apoiado na mesa realizábase un experimento. Veralo na exposición e explicarémosche para que servía.

Fixestes algún experimento este ano? Ou o ano pasado? Ou nalgún sitio fora do colexio?

Fai memoria e recorda algún. Escribe en que consistía e que ensinanza proporcionaba.

Houbo persoas que tiveron boas ideas e inventaron obxectos que nos fixeron a vida máis sinxela. Na exposición verás algúns, como este aparello que estou a usar.

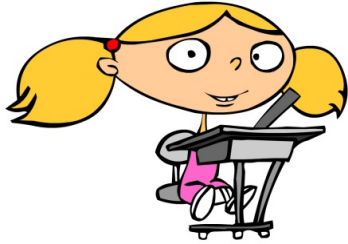

Hai moitos inventos de gran importancia. Recordámosche algúns. Deberás unilos co seu inventor. Se non sabes a resposta, debes investigar.

- Teléfono
- Máquina de vapor
- Imprenta
- Cine
- Telégrafo
- Fonógrafo
- Samuel B. Morse
- Os irmáns Lumière
- James Watt
- Johannes Gutenberg
- Thomas Alva Edison
- Antonio Meucci (aínda que se lle atribuíu a Alexander Graham Bell durante moito tempo)

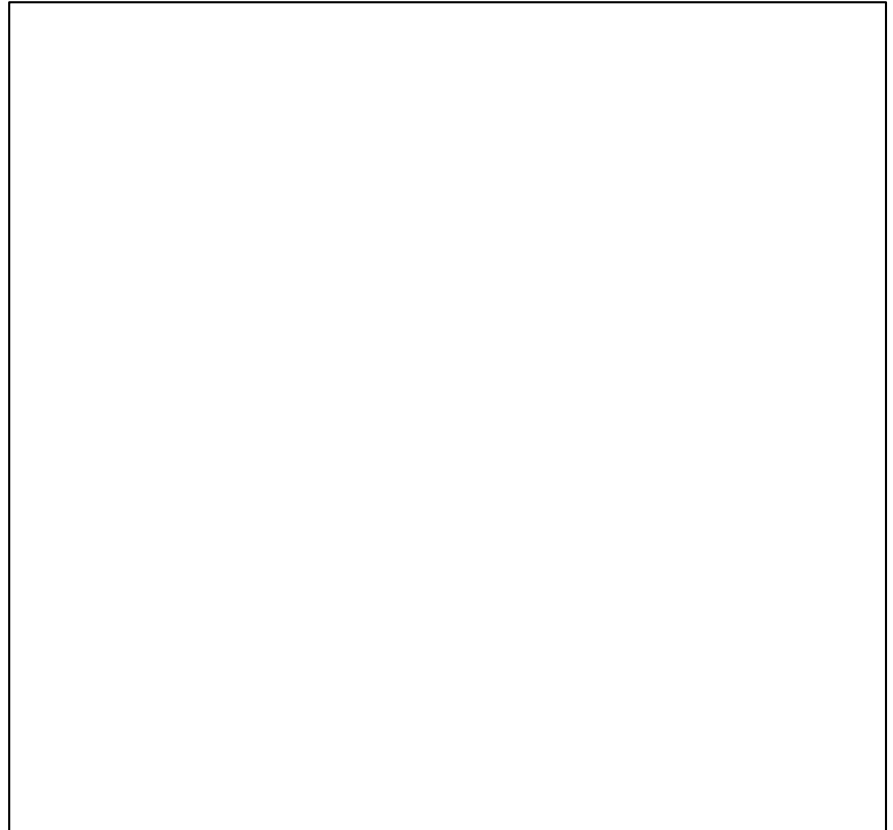

O ser humano non so se interesou polo medio que o rodea, senón que tamén se esforzou en expresarse dun xeito artístico.

Na exposición hai algún cadro. Un deles é o retrato de Eusebio da Guarda, que foi o fundador do instituto que leva o seu nome na Coruña.

É posible que en plástica ensaiárades o retrato. Pon en práctica o aprendido e fai, no recadro do lado, un retrato de ti mesmo, dunha compañeira, ou dun compañeiro de clase.

Xa sabedes un
montón de cousas.
Agora tedes que vir
ao MUPEGA a ver a
exposición.
Esperámosvos!!!!

ACTIVIDADES POSTERIORES Á VISITA

Estas actividades serven para afianzar ou ampliar coñecementos.

Tendo en conta o carácter multidisciplinar das pezas expostas, propóñense actividades relacionadas con distintas áreas. Dado que se trata dunha proposta, este conxunto de tarefas poderán ser evidentemente modificadas, ampliadas ou adaptadas a cada estudante ou grupo.

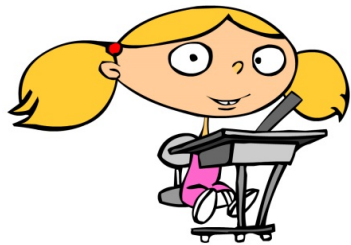

Na exposición puidedes ver pezas que servían para que os estudantes aprenderan sobre a evolución do ser humano como especie. Propoñémosvos profundizar no tema e investigar un pouco sobre os nosos antepasados.

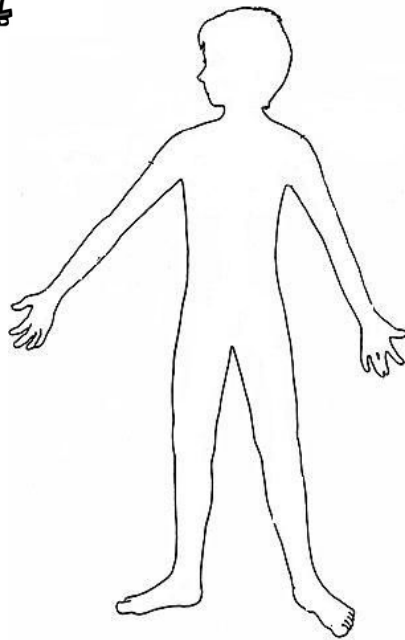
Coa información que atopedes podedes elaborar un mural. Pódense obter resultados tan vistosos coma o do exemplo que che mostro.

Esta peza da exposición é un exemplo do interese do home por coñecer o seu propio corpo.

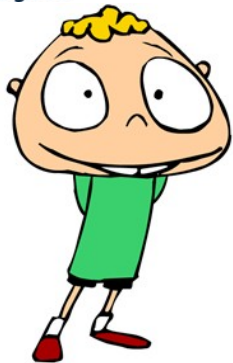
Propóñoche a seguinte actividade:
Debuxa o contorno do teu corpo tumbándote no chan sobre un trozo grande de papel continuo. Recorta a túa silueta. Por último pintarás por unha das caras como es por fóra e, pola outra, como es por dentro: órganos, ósos,...

Podedes facer tamén o traballo por grupos utilizando a silueta dun de vós.

Cada grupo pode facer un traballo distinto: representar o sistema nervioso, o esqueleto, os músculos, o aparato dixestivo,...

Completar o traballo incluíndo nomes, explicación sobre o funcionamento dalgún órgano,...

Na exposición explicámosche o interese que supón para o ser humano coñecer o medio no que vive para poder aproveitar os seus recursos. Supoño que recordarás algunha das pezas relacionadas con este tema. Unha delas é a flor da pataca que che mostro aquí abaixo.

Aínda que o cultivo da pataca é común en Galicia, esta planta procede doutro lugar. Investiga cal é e en que época chegou ao noso país.

Atopa información sobre a importancia que tivo este cultivo en Galicia.

Acha outros cultivos de relevancia na nosa terra.

Na exposición vistes un modelo de xerminación dunha faba. Entre todos podedes facer un estudo sobre este tema.

Plantaredes sementes de distintas plantas en vasiños de iogurt (por exemplo). Situaredes as plantas nun lugar soleado e aireado e deberedes regalalas cando sexa necesario.

Cada alumno poñerá no seu recipiente o nome da semente plantada e o seu propio nome como responsable do seguimento.

Cada un empregará unha táboa (incluíndo datas), para anotar os cambios que lle acontezan á súa semente e á planta xa crecida e quitaralle fotos cando estes sexan importantes.

Ao cabo dun prazo establecido (por exemplo, un mes) reunirádesvos para facer comparacións e sacar conclusións.

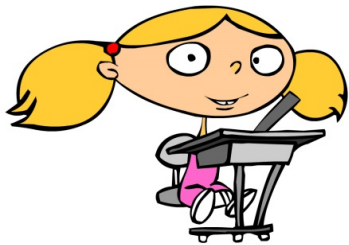

Natureza e arte: debuxamos con sementes.

Na exposición viche uns frascos con sementes. Observalas, axuda a recoñecelas.
O que é moi útil se se quere facer unha plantación.

Colle cartolinas, lapis, pegamento e sementes de distintos tipos (lentellas, alubias, millo, arroz, pipas de xirasol ou cabaza,...). Unha vez teñas todo o material, terás que facer un debuxo sinxelo e decoralo coas sementes.

Os obxectivos principais desta actividade son os de recoñecer as sementes e impulsar a túa creatividade.

Sería interesante empregar sementes que posiblemente nunca viras. Unha opción é mercar algún sobre con sementes de cenoria, leituga, espinaca,...

A raposa na sabedoría popular. As fábulas.

Na visita puides ver unha raposa, un animal moi popular na nosa terra e tamén protagonista de moitas fábulas e lendas. Coñeces algunha? Aquí tes dous exemplos. Ler e atopar a ensinanza que agocha.

A raposa e o corvo

Un corvo, seguramente o máis feo da súa especie, roubou un saboroso queixo e, levándoo no peteiro, foi comelo na copa dunha árbore. Viuno unha raposa moi astuta, quen comezou a adulalo coa intención de lle arrebatarse o rico manjar.

-A verdade - dixo a raposa- é que es un paxaro moi guapo, non hai outro que teña unhas plumas tan brillantes como as túas, nin a túa elegancia e apostura. Que mágoa que teñas unha voz tan espantosa!

-Espantosa a miña voz? -replicou o corvo- Agora verás quen son eu cantando!

E, querendo demostrar á galante raposa a harmonía da súa voz, abriu o peteiro para comezar a corvear e deixou caer o rico queixo.

Entón a raposa, que non desexaba outra cousa, devorou o queixo dun bocado con gran satisfacción.

O raposo e as uvas

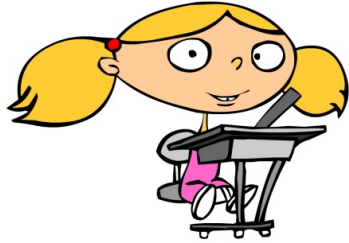
Un día un raposo viu nunha parra unhas uvas que lle apeteceron. Tentou alcanzalas pero, como estaban tan altas, non lles chegaba e desistiu. Un gato que andaba por alí, preguntoulle:

-Que! Vas polas uvas?

E dixo o raposo:

-Non as quero, que están moi verdes!

Na exposición hai algún invento que tivo unha grande importancia no seu momento.

Algún deses inventos (ou pezas que servían para entendelaos) son, por exemplo, unha calculadora, un modelo de máquina de vapor, un microscopio, un modelo de bomba aspirante-impulsora, un teodolito,...

Pensar nalgún obxecto de uso habitual e que sexa útil.

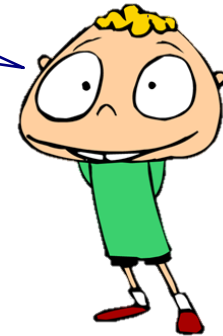
Facer unha investigación sobre dito obxecto: cando e como se inventou, quen o inventou, pequena biografía sobre o inventor,...

Elaborar un pequeno traballo escrito ou ben facer unha exposición oral coa información obtida.

Lembrades a lanterna máxica da exposición? Iremos facer a nosa propia lanterna.
Precisaremos os seguintes materiais:

- Unha caixa de zapatos.
- Unha lupa (opcional)
- Pintura negra.
- Pincel .
- Tesoiras.
- Acetato ou papel transparente.

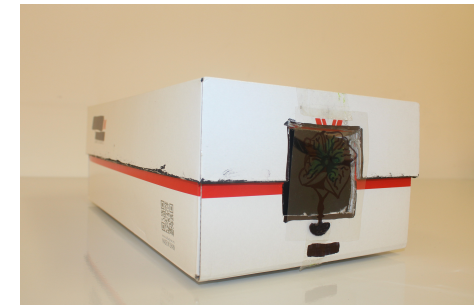
O proceso é moi sinxelo:

- 1- Pintamos de negro o interior da caixa. Así a luz non reflectirán nas paredes e concentrarase na lente.
- 2- Marcamos a posición da lupa nun dos laterais da caixa e recortamos.
- 3- Colocamos a lupa, con coidado, no burato que acabamos de realizar.

E, voilá! Xa temos rematada a nosa lanterna máxica. Con ela podemos realizar pases de diapositivas, crear os nosos propios debuxos ou ben proxectar a imaxe dun móbil.

4- Facemos o debuxo desexado no acetato ou papel transparente, que situaremos diante da lupa.

5- So falta unha fonte de luz, que se pode conseguir cun foco ou a lanterna dun móbil.

(Sen lupa tamén funciona)

Esperamos que tanto as actividades como a visita ao museo foran do voso agrado.

Para o deseño e a elaboración deste material utilizouse a seguinte bibliografía:

. VVAA (2018), HOMO SAPIENS, TRANSMISOR DE COÑECEMENTO. Saberes humanos a través do patrimonio nos Institutos Históricos de Galicia, [Catálogo da Exposición]. Xunta de Galicia, Consellería de Educación Universidade e Formación Profesional, Museo Pedagóxico de Galicia.

. Antón Costa Rico (2004), Historia da educación e da cultura en Galicia. Edicións Xerais de Galicia

Páxinas web:

· <https://www.orientacionandujar.es/> Recursos educativos accesibles y gratuitos

· <https://www.educaciontrespuntocero.com> Recursos educativos abiertos, gratis para todos.

Bibliografía legislativa:

· Ley Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación.

· Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre , para la mejora de la calidad educativa (LOMCE)

· Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria.

Museo Pedagógico de Galicia

museo.pedagogico.galicia@edu.xunta.es

Santiago de Compostela

2018